

■ Транспорт рударске механизације са Поља „Д“ на Поље „Г“

Горостаси одлазе на запад

СПРЕЧАВАЊЕ ШИРЕЊА ВИРУСА

COVID-19

У ЕЛЕКТРОПРИВРЕДИ
СРБИЈЕ

МЕРЕ ЗАШТИТЕ:

Често перите руке водом и сапуном (у трајању од најмање **20 секунди**) или користите средство за дезинфекцију на бази **70% алкохола**. После прања, чесму затворите марамицом или папирним убрусом.

Избегавајте **блиски контакт, руковање и љубљење**, а са саговорницима одржавајте раздаљину.

Не дирајте очи, нос и уста неопраним рукама.

Ако кашљете или кијате, **прекријте уста и нос** надлактицом или папирном марамицом.

Често **проветравајте** просторије.

Избегавајте боравак у **затвореном простору** са већим бројем људи.

Заједно против COVID-19!

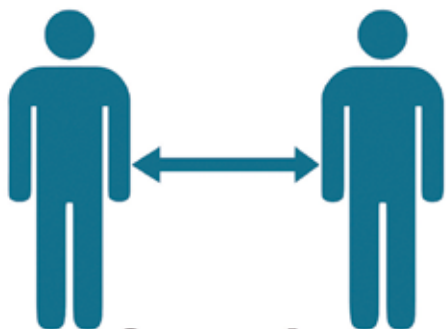

ПРЕПОРУКЕ ЗА ЗАПОСЛЕНЕ:

- обавезно и правилно носите заштитну опрему
- пре уласка у пословни простор дезинфикујте руке и обућу
- држите прописано одстојање од других особа
- брините о хигијени радног простора
- обавезно обавестите непосредног руководиоца уколико посумњате на симптоме COVID-19

ЗАПОСЛЕНИ И СТРАНКЕ ОБАВЕЗНИ СУ ДА НОСЕ ЗАШТИТНЕ МАСКЕ ПРИЛИКОМ УЛАСКА И ИЗЛАСКА И ЗА СВЕ ВРЕМЕ БОРАВКА У СВИМ ПРОСТОРИЈАМА ЈП ЕПС, без изузетка.

У наредном периоду биће пооштрене контроле ношења заштитних маски.

**Одржавајте
раздаљину**

**Избегавајте да
додируете лице**

**Перите руке око
20 секунди**

Садржај

из епс групе

05

Потпредседница Владе Србије и в. д. директора ЕПС-а посетили ТЕНТ Б
Модернизација ТЕ чува енергетску сигурност

актуелно

07

ЕПС улаже у заштиту животне средине
Велики потенцијал биомасе са обода копова

10

Систем за међуслојну јаловину „Тамнава-Западног поља“
Моћни одлагач носилац систем

репортажа

14

Служба припреме материјала у „Металу“
Посао је напоран, али осмех не скидају

16

Збирка минерала и стена Рударско-геолошког факултета
Савршени уникати природе

18

Прича о Милицы Ивковић
Избрала рударску „униформу“

локални мозаик

19

Гости из Словеније обишли површинске копове
Делегација из Трбовља у посети Лазаревцу

21

Млађе селекције Кошаркашког клуба „Колубара“
Тимским радом до циља

временов

22

Српска привреда шездесетих на примеру „Колубаре“
Одређени лигнитом

04

Милорад Грчић, в. д. директора ЈП ЕПС, у посети РБ „Колубара“

Подршка рудара председнику

08

Транспорт рударске механизације са Поља „Д“ на Поље „Г“

Горостаси одлазе на запад

12

Други БТО систем Поља „Б/Ц“ у ремонту

За боље „здравље“ багера и одлагача

импресум

ЕНЕРГИЈА
КОЛУБАРА

ИЗДАВАЧ: ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА СРБИЈЕ.
ЧАСОПИС ИЗЛАЗИ МЕСЕЧНО

В. Д. ДИРЕКТОРА: Милорад Грчић, ДИРЕКТОР СЕКТОРА ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Звездана Јовановић Поповић,
РУКОВОДИЛАЦ СЛУЖБЕ ЗА ОДНОСЕ С ЈАВНОШЋУ: Наталија Живковић, РУКОВОДИЛАЦ ОДЕЉЕЊА ЗА ИНТЕРНУ КОМУНИКАЦИЈУ: Ана Павловић,
ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК: Милош Павловић, УРЕДНИК ФОТОГРАФИЈЕ: Милан Цвијетић, АДРЕСА РЕДАКЦИЈЕ: Карађорђева 37, 11550 Лазаревац,
ТЕЛЕФОНИ: 011 785 5086, 785 5089, Е-МАИЛ: redakcija@rbkolubara.rs, WEB SITE: www.rbkolubara.rs, НАСЛОВНА СТРАНА: Милан Цвијетић,
ЛОГОТИП: Милош Павловић, ШТАМПА: „Комзек“ д. о. о. Инђија, ТИРАЖ: 3.500
Први број листа РБ „Колубара“, под називом „КОЛУБАРА“, изашао је из штампе 24. септембра 1960. године. Од 15. новембра 2017. носи назив „ЕПС ЕНЕРГИЈА КОЛУБАРА“

■ Милорад Грчић, в. д. директора ЈП ЕПС, у посети РБ „Колубара“

Подршка рудара председнику

Обишао сам рударе „Колубаре“ који се захваљују председнику Вучићу на очувању угљеног и термо сектора ЕПС и дају му пуну подршку у политичкој борби за Србију и њену енергетску и економску стабилност и обећавају још боље резултате уз рударски поздрав СРЕЋНО! Уз Вучића до победе! – поручио је Милорад Грчић, в. д. директора ЈП ЕПС, приликом посете Рударском басену „Колубара“.

Р. Е.

■ Представници руске компаније „Силовие машини“ посетили ТЕНТ А

Мудра политика гаранција за енергетску сигурност

Успешно урађени заједнички пројекти „Електропривреде Србије“ и руске компаније „Силовие машини“, као што је већ урађена ревитализација пет од шест агрегата хидроелектране „Ђердап 1“ темељ су за сарадњу у будућности. То су биле главне теме разговора Александра Коњухова, генералног директора „Силовие машини“ и Милорада Грчића, в. д. директора ЕПС-а. Уочи заседања међудржавног комитета за сарадњу две државе, представници руске компаније обишли су ТЕНТ А, највећу фабрику струје на Балкану.

– Поздрављам вас у име Александра Вучића, председника Републике Србије, који је најзаслужнији што ЕПС иде крупним корацима напред у обнови и изградњи својих капацитета. Захваљујући мудрој политици председника Вучића Србија данас није погођена енергетском кризом као остатак Европе. Србија је данас енергетски независна и безбедна земља која брине о енергетским ресурсима и стабилности производње и снабдевања електричном енергијом – рекао

је Грчић. – Визионарска политика и свесрдна подршка председника Србије помогли су нам и да обновимо пет од шест агрегата у нашој највећој хидроелектрани „Ђердап 1“. Данас је „Ђердап 1“ електрана којој је повећана снага и продужен радни век за 30 година, а након завршетка и шесте фазе ревитализације снага ће бити повећана са некадашњих 180 на 205 мегавата.

Први човек ЕПС-а је истакао да су одлична хидрологија

и модернизовани агрегати омогућили да у првих шест месеци ове године хидроелектране произведу 7,2 милијарде киловат-сати што је чак за 53 одсто више него у 2020. години. До почетка септембра само ХЕ „Ђердап 1“ премашила је план производње за 555 милиона киловат-сати.

– За ЕПС нема стајања и одмора. Планирамо и велики посао обнове свих 10 агрегата друге дунавске хидроелектране „Ђердап 2“ којим ћемо добити

око 50 нових мегавата снаге за производњу зелене енергије. Улагања у постојеће производне капацитете ЕПС-а један су од начина да ЕПС и у будућности остане најважнија енергетска карика Србије – нагласио је Грчић. – ЕПС је највећи инвеститор у области заштите животне средине и баш овде у ТЕНТ А градимо постројење за одсумпоравање и градња напредује dobrим темпом. Градилишта су на скоро свим локацијама где ЕПС има капацитете.

Александар Коњухов, генерални директор „Силовие машини“, истакао је да је ова компанија спремна да учествује у пројектима модернизације постројења ЕПС-а, као и да се бави производњом гасних турбина снаге од 65 до 170 MW.

– Технолошка и еколошка модернизација производних капацитета је од круцијалног значаја за даљи развој енергетике, а у Русији се много ради на изградњи хидроелектрана и нуклеарки, као много чистијих извора енергије – рекао је Коњухов.

Р. Е.

Модернизација ТЕ чува енергетску сигурност

Када се цео свет, а посебно Европска унија, суочавају са проблемима не само због цена већ највише због стабилности, Србија има довољно електричне енергије, гаса и топлотне енергије и биће тако у свим данима и месецима који су испред нас, поручили су Зорана Михајловић, потпредседница Владе Србије и министарка рударства и енергетике и Милорад Грчић, в. д. директора „Електропривреде Србије“ после обиласка радова на ревитализацији блока Б1 у термоелектрани „Никола Тесла Б“.

Ревитализација блока Б1, снаге 650 мегавата, у ТЕНТ Б почела је 2. маја, планирано је да радови трају 210 дана и да блок буде синхронизован на мрежу 28. новембра. Вредност радова је 90 милиона евра, а снага овог блока биће увећана за најмање 20 мегавата.

– У наредном периоду наћи ћемо заједничко решење за привреду које неће угрозити ЕПС, а довешће до одрживог односа са ценама за привреду, јер високе цене утичу на конкурентност. Хвала свим људима који раде на пројекту ревитализације блока Б1, има их око 600, а сваки дан ранијег завршетка посла значи много за Србију, привреду и ЕПС и тиме се смањује могућност увоза енергије када је цена веома висока. Свака помоћ и подршка државе биће вам доступна 24 сата – рекла је Михајловић.

Она је објаснила да је неопходно боље планирање, веће инвестирање и да ће држава на томе радити заједно са ЕПС-ом. Она је истакла да ЕПС не може сам, зато ће се све радити заједнички и одговорно, јер је

то питање опстанка државе, развоја привреде и друштва.

– Први пут после 40 година радимо ревитализацију блока Б1. Три године смо планирали и припремали, наручени су делови из иностранства турбина и генератор, радимо нове млинове и котлове. После данашњег разговора очекујемо да посао можемо да скратимо за 11 дана, односно да траје мање од 200 дана – рекао је Грчић. – Ово је скуп пројекат од 90 милиона евра, где су 20 милиона евра турбина и генератор, а 70 милиона евра котла. Чак 70 одсто посла од тих 70 милиона евра раде српске металске

и котларске фирме. Свака котларска фирма је уписана. На челу посла је фирма „ПРО ТЕНТ“ која је основана 2004. године издвајањем из ЕПС-а када су неки људи из власти имали циљ да распарчају ЕПС.

Грчић је нагласио да данашња енергетска криза у свету указује да је оправдана политика председника Србије Александра Вучића да сваки термо и хидро капацитет обновимо и сачувамо, као и да се неће угасити ниједан инсталирани термокапацитет.

– Обавезни смо да водимо рачуна о заштити животне средине и доказ је напредак у реализацији пројекта градње постројења за одсумпоравање у ТЕНТ А, почели смо такво постројење и овде у ТЕНТ Б. Циљ нам је да у највећој фабрици струје на Балкану, где се производи више од половине електричне енергије реализујемо све пројекте за заштиту животне средине – рекао је Грчић. – Енергетска криза је у потпуности оправдала политику председника Србије да се сваки термокапацитет мора сачувати и обновити уз примену најмодернијих мера за заштиту животне средине.

Први човек ЕПС-а је истакао да у ревитализацији учествује екипа младих инжењера запослених преко конкурса пре неколико година, те да је њихов рад у оваквим пројектима неопходан због будућности ЕПС-а. Грчић се захвалио потпредседници Владе Србије на посети и помоћи коју пружа ТЕНТ-у и ЕПС-у за опстанак и унапређење пословања.

„Прерадин“ 65. рођендан

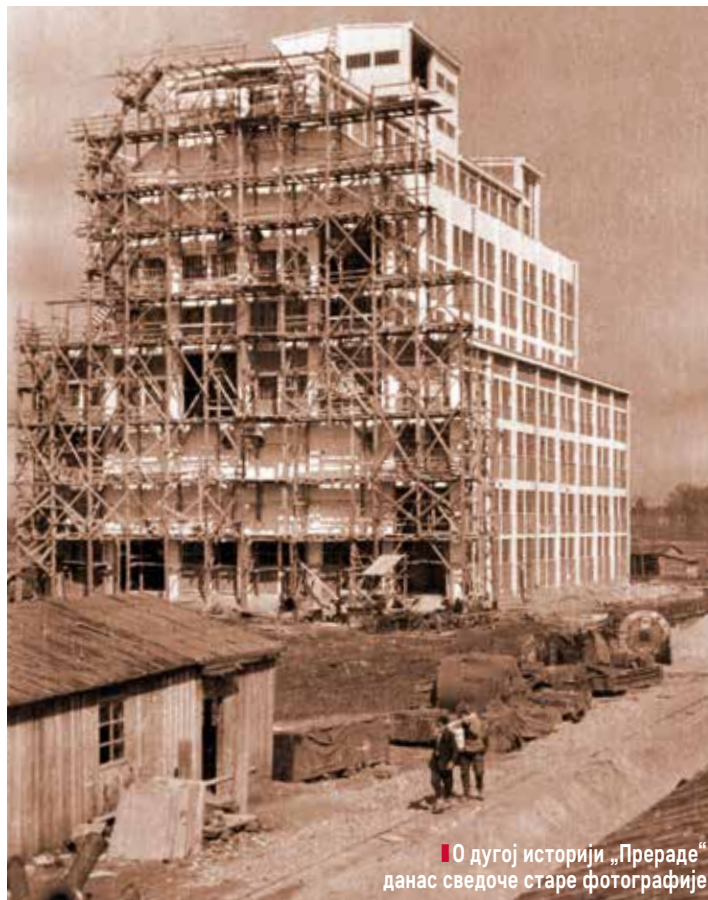
Ове јесени навршава се 65 година откако је почела прерада угља ископаног на површинским коповима колубарског басена. Отварањем Мокре сепарације, 23. септембра 1956. године започет је деценијама дуг пут „Прераде“ и тај датум остаће забележен као један од најважнијих у историји развоја постројења за прераду, оплемењивање и транспорт угља у нашој земљи.

Познато је да су изградњи овог постројења много допринели научници Српске академије наука и уметности, који су утицали на државне органе да донесу одлуку о градњи ове врсте постројења у нашој земљи. Захваљујући тој иницијативи, државна комисија Југославије посетила је Вреоце 1951. године, заједно са испоручиоцима опреме, представницима француске компаније PIK, и у свом записнику констатовала да је изабрани терен потпуно погодан за изградњу постројења.

Током година које су уследиле, отварањем једног по једног новог погона, овом систему су додавани нови елементи. Изградња Мокре сепарације, постројења за уситњавање, прање и чишћење лигнита, трајала је око пет година. За рад у новим постројењима било је најтеже обезбедити кадрове, јер се радило о специфичном профилу стручњака. Када је 1956. године почела производња у постројењима за чишћење лигнита међу 263 запослена било је само три погонска инжењера и један технолог.

Само пола године након отварања Мокре сепарације, 28. марта 1957, прорадила је и Сушара, као први такав енергетски објект у бившој Југославији, односно други те врсте у Европи. Грађена је по узору на постројење за прераду угља које се налазило у Аустрији, у месту Бернбах, где је подигнута прва сушара на свету 1927. године.

Испоставило се да стручњаци француске компаније PIK, који су учествовали у монтажи

10 дугој историји „Прераде“ данас сведоче старе фотографије

опреме, нису свој посао до краја професионално обавили, па је нашим кадровима, без икаквог искуства у тој области, остало да у ходу отклоне бројне недостатке у раду. Готово три године радници су при укључивању постројења у рад ишли од једне до друге машине како би погон покренули. То је изазивало бројне застоје и кварове.

Руководство Сушаре је настојало да што пре аутоматизује производњу. Највећи проблем код реконструкције аутоматике био је у томе што француски стручњаци нису оставили потпуну техничку документацију и тачне шеме. Пред инжењерима „Колубаре“ био је велики проблем чије је решавање трајало више од годину дана, али уз велике напоре препреке су савладане. Ново, савремено и високо аутоматизовано постројење за сушење угља, капацитета 855.000 тона годишње, почело је да ради пре 35 година, тачније 25. септембра 1986. године.

Интересантно је да је спор са компанијом која није извршила све уговорене послове на изградњи Сушаре дошао и до Међународног суда у Лозани 1960. године. Француска фирма се обавезала да Колубарском басену надокнади штету од 50.000 америчких долара, што нису била велика средства, али је пресуда била сатисфакција за наше стручњаке који су све своје тврдње о мањкавости система на пријему успели да докажу.

Прекретницу развојног пута „Прерадиних“ погона чини 1969. година, када је кренула прва фаза Суве сепарације, капацитета 700 тона на час. Следећа етапа проширења овог објекта била је градња нове линије, такозване друге фазе, 1976. године, капацитета 1.300 тона на час, која је пројектована искључиво за снабдевање ТЕ „Никола Тесла“. Потребе обреновачких термоелектрана за угљем постају све веће, тако да је пројектована и високо аутоматизована трећа фаза Суве

сепарације од 2.000 тона угља на сат, која почиње са радом 1980. године.

Стара Топлана (бивша Термоцентра у Вреоцима) није могла да прати потребе за повећањем капацитета паре, па је 23. јануара 1981. године званично пуштена у рад нова Топлана. Захваљујући овом објекту могла је да се изгради и нова Сушара којој је био неопходан висок квалитет водене паре, као главног агенса за сушење угља.

Пругом Железничког транспорта „Колубаре“ прве количине угља су транспортоване од Рудовца до Вреоца 1952. године, када је отворен површински коп Поље „А“.

Развоју и напретку „Прераде“ у великој мери је допринео ентузијазам, несебичност, колегијалност и стручност њених кадрова. Тако је било на почетку, давних педесетих, тако је и данас. Захваљујући ономе што су претходне генерације направиле, домаћинском односу према машинама и постројењима, напорима радника да се преради што више угља, модернизацији капацитета, укључивању нових, модерних машина и сталном усклађивању са новим, вишим стандардима у области очувања животне средине, „Прерада“ и РБ „Колубара“ и данас раде за понос Србије и за добробит свих њених грађана.

Т. Симић

Резултати

За 65 година рада у погонима за прераду и оплемењивање прерађено је 678.551.879 тона угља допремљеног са површинских копова. За термоелектране „Никола Тесла“, „Колубара“ и „Морава“ одвезено је око 580 милиона тона. Сушари је за прање испоручено 71.015.384 тоне угља, при чему је осушено више од 36 милиона тона угља. За широку потрошњу испоручено је 11,8 милиона тона сировог комада и коцке, док је за Топлану дато десет милиона тона и произведено више од 33 милиона тона паре.

Велики потенцијал биомасе са обода копова

Циљ програма је употреба некористишћеног земљишта које би могло знатно да унапреди квалитет ваздуха кроз косагоревање дрвног материјала с угљем. У еколошке пројекте ЕПС је до сада уложио 540 милиона евра и наставља са улагањем

Производња зелене енергије и заштита животне средине су високо на листи приоритета „Електропривреде Србије“, тако да је у сарадњи са америчком компанијом „Е3 интернешнел“ успешно покренут пројекат брзорастућих засада врба – рекао је Милорад Грчић, в. д. директора ЈП ЕПС.

Грчић је са представницима Владе Србије, амбасада, међународних институција и делегације компаније „Е3 интернешнел“ 16. септембра обишао засад брзорастућих врба на ободу копа Поље „Г“ у РБ „Колубара“, који представља пилот-фазу „SLLES пројекта“ (подизање брзорастућих засада биомасе – енергетске врбе) у ЈП ЕПС.

– Главни приоритет „Електропривреде Србије“ је производња електричне енергије, али одмах следећи је производња зелене енергије, односно повећање процента зелене енергије унутар ЕПС-а и заштита животне средине. У еколошке пројекте ЕПС је до сада уложио 540 милиона евра и наставља са улагањем. Ревитализовали смо пет од шест агрегата у хидроелектрани „Ђердап 1“, у плану је да крене ревитализација и шестог.

Потписујемо уговор за ревитализацију „Ђердап 2“, спремамо ревитализацију „Бистрице 1“ и разматрамо могућности за изградњу реверзибилне хидроелектране „Бистрица 2“ – навео је Грчић.

Он је нагласио да заштита животне средине остаје приоритет, али да се ЕПС-ов термосектор мора очувати да би Србија имала стабилан енергетски систем и довољну количину електричне енергије, како за грађанство, тако и за привреду.

– Када се каже термосектор, подразумева се да ту постоје рудници. И ево нас у руднику где смо започели један пројекат за који је сад евидентно да је на самом почетку свог успеха. За сада имамо само три хектара засађених са неколико врста врба које нису из Србије, али и једну српску врсту, која се бори за своје место, а ја сам сигуран да ће се изборити – истакао је Грчић.

Данијел Берг, саветник у компанији „Е3 интернешнел“, захвалио је директору ЕПС-а на подршци и одличној сарадњи у претходном периоду.

– Пре три године смо причали о одрживој енергији, данас поново причамо о томе и драго ми је због тога. Овај пројекат је још дете. Надамо се да ће порасти и дуго производити енергију за Србију. Кажу да је потребно цело село да се васпита дете, то село подршке у овој причи је компанија „Е3 интернешнел“, наши партнери у Аустријској агенцији за развој и немачкој компанији „Икраф“ која нам помаже – рекао је Берг, додајући да су сличне пројекте започели и у Суботици и Босни и Херцеговини.

Председница компаније „Е3 интернешнел“ Бони Норман истакла је да пројекат са ЕПС-ом омогућава рекултивацију земљишта, али и стварање нових послова, који ће омогућити лакшу и праведну енергетску транзицију, и додала да у Србији постоји 1,6 милиона хектара неискоришћене и деградиране земље, заједно са одлагалиштима рудника.

– Оно што овај пројекат омогућава је производња енергије из биомасе и заштита постојећих шума. Ови издаци расту веома брзо, и у периоду од 25 година они могу 12 пута да се сасеку и користе. Све то може веома добро да се искористи у термоелектранама, да се у котловима који су већ постојећи сагори 20 одсто. Једва чекамо да овај пројекат подигнемо на виши ниво и да на јесен кренемо са рекултивацијом на већој површини и да на тај начин помогнемо стварању боље будућности – нагласила је Бони Норман истичући остварену одличну сарадњу са ЕПС-ом, Шумарским факултетом и другим државним институцијама.

Пројекат је подржан од стране Аустријске агенције за развој. Михаел Доберсбергер, аташе Трговинског одељења Амбасаде Аустрије у Србији, задовољан је заједничким пројектом. Додао је да Аустрија такође подржава дуално образовање у Србији и да је кључно да се улаже у људе и у њихово образовање.

Дитмар Стојан, представник компаније „Икраф“ (Међународни центар за истраживања у пољопривредном шумарству), поручио је да је ова плантажа од три хектара само почетак важног пројекта и да је предност биомасе у односу на поменуте друге изворе енергије то што је она доступна током целе године.

М. Павловић

Пројекат за будућност

Поредећи употребу биомасе са енергетских плантажа са нафтом, професор Шумарског факултета у Београду Бранко Главоњић истакао је да овде реч о зачетку будуће српске нафте јер наша земља има велики потенцијал за развој производње и потрошње зелене енергије.

Горостаси одлазе на запад

■ Ревитализација багера „глодар 4“

„Колубарини“ стручњаци припремају још један историјски подухват – „глодар 4“, „одлагач 1“ и одлагач ArsB 3000x50 крећу у транспорт почетком децембра. У првој фази рада биће ангажовани на Пољу „Г“

Како би се убрзао процес откопавања откривке на површинским коповима Поље „Г“ и „Тамнава-Западно поље“ и да би се обезбедили услови за експлоатацију угља на откопу „Радљево“, у току су финалне припреме за почетак сложеног транспорта три рударске машине са некадашњег Поља „Д“ на простор западних копова колубарског басена.

Запослени у РБ „Колубара“ пре две године успешно су извели веома захтеван рударски пројекат транспорта багера „глодара 10“ и припадајућег бандвагена са Поља „Д“ на коп „Радљево“. По тој траси до Поља „Г“ треба да прођу и ове три рударске справе. Багери „глодар 4“, „одлагач 1“ и одлагач ArsB 3000x50, такозвани „костолачки одлагач“, у првој фази рада биће ангажовани на Пољу „Г“.

Према речима Миливоја Николића, помоћника директора РБ „Колубара“ за производно-техничке послове, сада је у питању већи захват јер се припрема транспорт три рударске машине, а прошли

је подразумевао две. Роторни багер „глодар 4“ конструкцијски је сложенији од претходног „глодара 10“ јер има и мали транспорт, али и „одлагач 1“ је знатно дужи од бандвагена који је транспортован пре две године.

– Најбитније за транспорт те механизације је добра организација посла и синхронизација времена њиховог преласка преко железничких пруга и магистрале, како би успешно прешли све инфраструктурне објекте за унапред задато време. Планирамо да почетком децембра багери буду спремни да крену ка Пољу „Г“. Њихова траса укршта се са више инфраструктурних објеката: са локалним путем Велики Црљени– Вреоци– Лазаревац, индустријским пругама ТЕ „Колубара“–Сушара, и Сушара–Железничка станица, железничком пругом Београд–Бар, железничком пругом за транспорт угља до термоелектране „Никола Тесла“ и Ибарском магистралом. Траса транспорта кроз инфраструктурни коридор Вреоца поклапа се са трасом којом су транспортоване рударске машине 2019. године, али са битном разликом која се тиче садашњег положаја магистралног пута Београд–Лазаревац. Након измештања, тај део магистрале је сада знатно ближи па ће овај пут, за разлику од ранијег фазног прелажења саобраћајница, машине једна за другом у континуитету прелазити инфраструктурне објекте. Траса проласка багера увелико је припремљена јер наступају зимски услови рада који отежавају ове послове – рекао је Николић.

Он је напоменуо да је сада олакшавајућа околност та што ће железничка пруга Београд–Бар бити затворена после

туристичке сезоне, па циркулација саобраћаја неће бити велика.

■ Припрема – највећи део посла

Реализацији овог подухвата претходе свеобухватна припрема и темељна провера документације. Стручњаци ОЦ „Пројект“ урадили су комплетну пројектну документацију за транспорт рударских машина кроз инфраструктурни коридор Вреоца. Како наводи главни пројектант Селена Лазиф-Ћирић, пројектом су обухваћени сви радови које је потребно обавити, како би се испунили захтеви предузећа чији се објекти налазе на траси рударске механизације: ЈП „Путеви Србије“, „Инфраструктура железнице Србије“, „Електро mreжа Србије“, „Електродистрибуција Србије Београд“, огранак ЕД Лазаревац, „Телеком Србија“, СББ Српске кабловске мреже, као и ЕПС-овог огранка ТЕНТ. Због нове позиције Ибарске магистрале урађен је нови прорачун

Изазов од три дана

Првог дана транспорта планирано је затварање локалног пута Вреоци–Велики Црљени. Другог дана припремамо се за прелазак пруга, демантирамо све водове на пругама и далеководе, док ће наредног дана све три машине прећи инфраструктурне објекте и далеководе. Током трећег дана транспорта без електричне енергије биће део „Колубаре“ и домаћинства околног становништва – навео је Славиша Стевановић, главни електроинжењер Сектора за инвестиције.

подлоге за заштиту коловозне конструкције, као и пруга, да се не би оштетиле при транспорту. Дужина транспорта машина кроз инфраструктурни коридор износи око 1,5 километара, кроз Поље „Д“ око девет, а од садашње до планиране позиције за „глодар 4“ на Пољу „Г“ траса је око 2,5 километара.

Руководилац Сектора инвестиција Александар Радишић истакао је да је у току поступак добијања сагласности и свих неопходних дозвола од надлежних институција.

– Током транспорта три рударске машине треба да прођу кроз сплет од шест далеководова од 35 kV, једног од 110 kV и неколико локалних мрежа ниског напона. За добијање дозвола од јавних предузећа „Путеви Србије“ и „Путеви Београда“ урађен је пројекат привремене саобраћајне сигнализације, док је за сагласност „Електромреже Србије“ предат елаборат за монтажну-демонтажне радове на далеководима 110 kV – рекао је Радишић.

Он је додао да ће постављање привремене саобраћајне сигнализације и радове на изради подлоге за заштиту коловозне конструкције и пруге изводити рударска оператива копова. Испуњавајући техничке услове привредних субјеката, „Металов“ погон „Елмонт“ обавиће монтажну-демонтажне радове на далеководима од 35 kV, док је за исте послове на далеководу 110 kV ангажован извођач са лиценцом.

■ Ревитализација багера

Упоредо са припремама документације, рударске справе се сређују за транспорт и почетак рада на новим позицијама. Роторни багер „глодар 4“ тренутно се налази у зони инфраструктурног коридора где се на њему обавља ревитализација.

■ Миливоје Николић

Управник радилишта „Металовог“ погона „Монтажа“ Дејан Војиновић каже да динамика радова напредује према плану, док је рок за завршетак ових активности 30. новембар. За овај обиман посао од јуна је ангажовано око 50 радника „Метала“.

– Са машинске стране, „глодар 4“ ревитализује се у мањем обиму. Изводе се обимни послови на великом и малом транспорту багера, замена шина ослањања везног моста, као и редовне инвестиционе оправке. Један од важних послова је ревитализација радног точка која се реализује у радионици у „Металу“. Такође, ради се комплетна антикорозивна заштита багера – истакао је Војиновић, напомињући

да је завршена израда скела око багера, обиман посао који се ретко обавља овако комплетно као што је сада случај.

Насупрот машинским пословима, ревитализација „четворке“ обухватила је комплетну демонтажу старе и монтажу нове електропреме.

– Овај багер ће сада бити значајно унапређен у раду јер смо уградили нову аутоматизацију. Сада ће се управљати преко рачунара, с тим што су технолошке карактеристике ове машине остале исте. Снага свих главних погона је непромењена. Мотори овог багера су тренутно на ревитализацији у радионици, по завршетку ћемо их поново вратити на машину – навео је Душко Радивојевић, заменик управника погона Ремонт из „Метала“.

Он је истакао да ће „глодар 4“ ка новој позицији кренути потпуно „подмлађен“ са регулаторима за погоне транспорта и кружног кретања, новим начином управљања и са комплетно новим кабловима.

М. Павловић

Наставак путовања

Према речима Миливоја Николића, прва фаза рада ове механизације, након транспорта, биће на систему површинског копа Поље „Г“ у току 2022. године. Када се испуне сви услови за безбедан прелазак корита реке Колубаре, начелно је планирано да „одлагач 1“ рад настави на копу „Радљево“, а да се „глодар 4“ ангажује на трећој јаловинској линији на „Тамнава-Западном пољу“. Према плану, одлагач ArsB 3000x50 неће наставити даље путовање, већ остаје да ради на Пољу „Г“ на међуслојној јаловини.

■ Одлагач ArsB 3000x50 спреман за транспорт

Моћни одлагач НОСИЛАЦ СИСТЕМА

Комисија Рударско-геолошког факултета коју је именovalo Министарство рударства и енергетике позитивно оценила одлагач 12.000 за добијање употребне дозволе. Машина је, у међувремену, потпуно оправдала очекивања и постала незамењива на копу

Он је напоменуо да су делимично отклоњени неки од уочених недостатака конструктивне природе, урађене су одређене промене и прилагођавања и ојачана је спољна конструкција. Део тог посла биће завршен и у наредном периоду.

Показало се да је одлагач 12.000 заиста био неопходан, јер је систем међуслојне јаловине дуго био уско грло у раду копа. Годинама уназад се говори о све раслојенијем лежишту „Западног поља“ али се, према речима Томића, сада дефинитивно ушло у

зоне у којима се налазе изузетно велике количине прослојака. Очекује се да ће, како време буде пролазило, то бити све израженије. Тренутно у зонама у којима багери са угља копају, однос угља и прослојака износи 50 : 50, па већ четири месеца уназад месечна производња угља је око милион тона, док се прослојака откопа и одложи око 900.000 кубних метара.

– У летњим месецима који су за нама багери држимо на тим неповољним позицијама, а мало боље партије где је однос угља и јаловине 70 : 30 чувамо за зиму. Зато до пуног изражаја долази улога одлагача – додао је Томић.

Моћна справа која је позната по свом теоретском капацитету од 12.000 кубних метара јаловине на час, дуга је, подсећамо, 130 метара, а тешка око 2.000 тона и у овом периоду знатно је допринела dobrим резултатима рада. Прихватила је и одложила велику количину јаловине, али, по речима директора копа, за овакву машину месечна количина откривке од 900.000 кубних метара није велики захтев. Међутим, она прихвата јаловину са четири угљена багера који одлажу материјал различитог порекла. Прослојци су заводњени, песковити, често је то глина и различити материјали који су најтежи за откопавање. Уз то, пошто ће убудуће бити још више прослојака,

„Зелена“ машина

Одлагач 12.000 има опрему за обарање прашине, па када се на њему налази материјал који ствара прашину довољно је укључити пумпу. Овај систем штити околину од загађења, а запосленима побољшава услове рада.

У поредo са бројним редовним пословима, припремама копа за зимску сезону и трудом да се остваре производни биланси, током септембра на површинском копу „Тамнава-Западно поље“ трајале су активности везане за добијање употребне дозволе за најновију справу овог угљенокопа – одлагач 12.000. Интерна комисија за технички преглед и пријем одобрила је машину за рад пре две године, али по процедури потребна је и употребна дозвола која се добија од Министарства рударства и енергетике.

– Тај део посла није завршен раније делимично и због пандемије ковида 19. Током септембра организована је посета комисије Рударско-геолошког факултета из Београда коју је формирало надлежно министарство. Комисија је обишла одлагач и након што смо отклонили узроке примедби које су изнели, дала позитивну оцену за тренутно стање справе – саопштио је Горан Томић, директор копа.

планирано је да одлагач прихвата и откопане масе са трећег БТО система.

Од Радана Крстајића, шефа трећег БТО система, сазнали смо да је одлагач за претходни месец, тачније закључно са 29. септембром, одложио 1,15 милиона кубика јаловине, а да у досадашњем раду није забележено да за три дана (од 17. до 19. септембра) буде прихваћено и одложено 150.000 кубних метара прослојака.

– Током септембра радили смо са дубинске стране, а на самом крају месеца одлагали смо преко траке. Када смо у овој позицији морамо да будемо посебно опрезни јер се одлажу материјали различитог састава и неопходно је да радимо подграде како се материјал не би свлачио и угрозио трачни транспортер. За подграде користимо добар материјал из јаловине – објаснио је Крстајић.

Према његовим речима, највећи капацитет који су читали на монитору је око 10.000 кубика на час, али се то дешава у тренуцима

када се два или више багера преклопе и пребацију материјал у већем капацитету.

Систем међуслојне јаловине је систем у којем је софтверски предвиђено да прво креће одлагач, а за њим багери на угљеним линијама. За разлику од првог и другог јаловинског система који су везани на један багер, овај одлагач је везан за четири багера. Половином октобра „глодар 4“ ће завршити откопавање на угљу и прећи на трећи БТО систем који ће се тако комплетирају, док ће на угљу остати три багера.

Машински инжењер трећег БТО система Божидар Срећковић за одлагач има само речи хвале. Каже да је изузетна справа која има најшире траке у овом делу Балкана. Прве две траке су ширине 2.400 милиметара, а трећа, која је и најбржа, 2.200 милиметара. Одликује га одлична могућност специфичног притиска на тло, папуче су широке 4.200 милиметара, што овде ниједан багер нема.

– Са овако гломазном машином нама машинцима није лако јер је сваки део веома тежак. Предимензионисана је, али је то добро. С обзиром да је машина нове генерације, знатно је осетљивија од оних из ранијег периода јер је опремљена сензорима који нас упозоравају да неки од предуслова за њен рад није испуњен – прокоментарисао је Срећковић.

М. Димитријевић

Још један багер

Према првом пројекту за коп „Тамнава-Западно поље“ планиран је још један јаловински багер, што би омогућило рад три јаловинска система. Потреба за тим багером је све израженија, јер са два јаловинска система откопати количину откривке потребну да се обезбеди 12 милиона тона угља годишње, све је теже.

– Само захваљујући добром раду два јаловинска система и добром временском искоришћењу њихових багера успевамо да обезбедимо задату производњу. На нивоу „Колубаре“ донета је одлука да са Поља „Д“ један багер пређе на „Западно поље“ – рекао је Горан Томић, директор копа.

Јединствен у историји копа

За „одлагач 4“ надзорно-техничко особље каже да је први одлагач у историји копа који је прешао са висинске на дубинску страну без раскачивања клизног воза, што је технолошка интервенција коју су извели прошле године.

– Мислим да смо у томе јединствени, и то смо урадили без икаквог ризика да се нешто лоше догоди, осим што је био велики посао. Раскачили смо потпору клизног воза од клизног воза, скинули 18 чланака са трасе и ротирали тако што смо померали тај део потпоре напред-назад јер не може да буде релативно кретање око једне тачке. Тежина траке 1 од преко 70 тона била је распоређена на потпору клизног воза и на мали транспорт – упутио нас је у детаље поступка Божидар Срећковић, машински инжењер.

Машине на детаљном „систематском“ прегледу

Након што заврше ремонт и приведу крају реконструкцију, пред посадом је дуга зима током које је очекују чести технолошки захвати. Систем ће се кретати ка простору на којем је некада била стара бензинска пумпа у селу Зеоке

За боље „здравље“ багера и одлагача

Крајем септембра обрели смо се на Пољу „Б/Ц“, у јеку ремонтних послова на „глодару 5“ и „одлагачу 5“, челним машинама другог БТО система. Дарко Милутиновић, главни пословођа, каже да се поред оправке, овога пут спроводи и озбиљна реконструкција система са прикључењем још једног трачног транспортера.

– Као и на било ком другом систему, подразумевају се безбедност и здравље запослених на раду. У том смислу, важна је исправност машина са којима радимо. Обим предвиђених инвестиционих послова је и ове године значајан, јер управо од комплетне електро и машинске исправности зависи остварење производње – износи Милутиновић.

Наглашава да су пред њима велики изазови, с обзиром на потешкоће које се јављају током копања.

– Позиционирани смо на старој кипи, тако да ту има свега, почевши од преосталог материјала система који су овде некада радили, дрвећа али и остатака порушених објеката. Понекада је немогуће уочити страно

тело које се утовари, а може да оштети траку. Наш задатак је да откривамо угаљ пуним капацитетом, пунимо кашике како треба, до краја, па се дешава да се не види страно тело. Некада је овај багер давао рекордну производњу, али како време пролази, управо због поменутих проблема, све теже је остварујемо – искрен је Милутиновић уз опаску да систем остварује планиране билансе.

Како каже, види се да посао „иде“ и по реконструкцијама, ово им је трећа за годину и по дана. Питамо га шта је даље.

– Шта нас чека? Реконструкцију да приведемо крају, завршимо ремонт и онда дуга зима са изузетно честим технолошким захватима у смислу померања утоварне траке А16 и њеног продужетка. Идемо на стару бензинску пумпу у Зеокама, „нападамо“ тај део – набраја забринут.

Како је овогодишња инвестициона оправка више усмерена на машински део послова, о детаљима смо попричали са Бојаном Ивановићем, машинским инжењером другог БТО система.

Уколико вам неко у овом крају каже да је „зreo за ремонт“, одмах знате, без много објашњавања, каквог је здравља – неопходна му је интервенција у виду бањског лечења, витаминске терапије и много одмора.

Овако се сликовито може описати и колико је на коповима „Колубаре“ важан годишњи ремонт багера. У питању су машине које током дванаест месеци раде без заустављања. Упркос томе што се сервиси обављају недељно (ако је потребно и чешће) неопходно је да сва машинска и електро опрема буде темељно проверена и сређена сваке сезоне, јер једино то гарантује поуздан рад и безбедност запослених. То је заправо један детаљни систематски преглед, уз „терапију“ за слабе тачке, па није ни чудо што је термин ремонт из рударских зашао и у „медицинске“ разговоре.

– Раде се прилично сложени захвати, мења се радни точак, редуктор радног точка и у исто време мењају се горња и доња стаза куглбана, што се ретко ради. Новина је и да је велики задатак сервисирања оба редуктора кружног кретања, редуктора траке 3 и редуктор траке 1 на себе преузела радионица Поља „Б/Ц“, јер је „Метал“ презаузет – објаснио је Ивановић.

Што се тиче великих делова потребних за ремонт, односно за уградњу у багер, већина је припремљена. Наш саговорник рекао је да више потешкоћа имају са набавком пратећих делова, односно завртањске робе и осталог потрошног материјала.

Комплексни машински послови у току су и на „одлагачу 5“. У радионици „Метала“ на сервисирање су послати велики и мали транспорт, редуктор кружног кретања, као и сва три редуктора великог транспорта. Овога пута биће сервисирањем комплетан мали транспорт на коме ће мајстори покушати да побољшају ситуацију са чаурама.

О ремонтним пословима, али и „коповском животу“ разговарали смо и са искусним Мирославом Павловићем, машинским надзорником са 35 година стажа који нам је одмах рекао да је велики посао пред њима.

– Неки су се „појавили“ тек након што смо отворили склопове, али верујем да ћемо све ипак успети да обавимо у задатим роковима – каже он, сложивши се да су најважнији машински радови на транспорту, радном точку, кружном кретању и радној стрели. Посебно је нагласио замену комплетног куглбана, што ће им донети сигурност у наредних седам до осам година.

Пошто други БТО систем ради на позицији откопавања јаловинских маса, односно кипе на старом утоварном месту, Павловић објашњава да имају доста посла јер отварају угаљ испред „глодара 1“. Отуда, како тврди, и производња угља зависи од њих, што је утолико већи стрес и обавеза, а било би лакше да радника има довољно.

– Не само да нам недостаје радника већ су у свим сменама претежно старији људи који имају око 40 година стажа, почевши од багериста, тракиста, руковаоца станица.

Раде се прилично сложени захвати

Иако неоспорно имају искуства, људима који су пред пензијом треба више времена да пређу велике раздаљине на копу и обаве послове који су веома захтевни физички. Већа ефикасност донела би већу производњу, а зна се – већа производња значи више угља. Више угља значи више електричне енергије, а тиме се, на крају крајева, подиже бруто друштвени приход целе државе. Много би нам значило подмлађивање система у свим струкама – од заваривача, бравара, електричара и вулканизера – каже Павловић, уз изричиту напомену да се, иако уз максималне напоре, увек испуњавају сви задаци.

Отприлике на 20 метара висине на „глодару 5“ смештена је кабина електричара багера. Ту смо разговарали са Славеном Тасићем, електронадзорником и његовом екипом.

– Од електропослова овога пута ради се најосновније. С обзиром да има 45 година, багер се добро држи. Када је машина у тако озбиљним годинама, одржавање је пресудно – изричит је Тасић.

Свртили смо и до много ниже смештене кабине посаде багера, где смо током доручка затекли надзорника припремних радова и његову групу.

Питамо имају ли посла преко главе. Кажу ради се реконструкција, за њих ништа посебно, увек имају пуно посла, сваког дана.

– Видимо, ви сте се подмладили.

– Јесмо, једна генерација је отишла у пензију, морала је да дође нова радна снага. Добри су дечаци, у ствари, 90 одсто су добри – каже у полушали надзорник.

– А какви сте ви били?

– Ех, када претомат филм, то је то.

А момци нам испричаше да раде најтежи посао, са шинана, понтонима, раде рукање, померање станица.

– Млад човек не може да се жали.

Задовољни смо што нам је дата шанса да радимо овде, користимо је максимално. Кренемо из Припреме, а после се свако бори сходно образовању да заврши на бољем радном месту. Одавде сви почну, тако то иде – кажу испраћајући нас.

Д. Весковић

Принцеза на грумену земље

На другом БТО систему напоменули су нам да је у рад од скоро укључен одложни транспортер, односно самоходна 01 станица, која се, како тврде, за сада показала солидно.

Кажу упућени, рудари ће морати да се навикну на то да станица захтева идеалне услове за рад, почевши од саме трасе. Станица је максимално дигитализована и има подешене параметре који јој не дозвољавају да пређе од попречног или уздужног нагиба. Такође, у случају било каквих вибрација аутоматски стаје. Затим, електроника захтева чисту средину. Потребан је „терен“ без вибрација, запуњености, запрљаности погонских бубњева, као и потисних бубњева. Остаје им да се навикну једни на друге.

Посао је напоран, али осмех не скидају

„Мајсторице“ које смо
срели подсетиле су
нас да су се пре око 15
година већ појавиле
у листу „Колубара“,
и то под насловом
„Модерне Пепељуге“

Када кроз „горњу“
капију уђете у „Метал“
и кренете ка Погону
за ремонт, одмах иза
Управне зграде наићи ћете на
две веома уредне радионице, у
којима је све очишћено и делови
су уредно поређани. Овде се
ради пуном паром, уз музику
која припомаже, јер посао
није лак, поготово женском
делу екипе. Реч је о сада већ
искусним мајсторицама, које су
нас одмах с врата подсетиле
да је о њима већ писано за
лист „Колубара“, и то пре 15
година. Тада су у тексту назване
модерним Пепељугама, а сада
кажу за себе да нису никакве
Пепељуге, већ увелико баке
својим унучићима.

Радмила Ивановић

Пословођа радионице
Мирослав Вујановић већ годину
и по дана је на овом радном
месту, а пре тога је годинама
радио у Техничкој припреми, где
је добро испекао занат. Некада је
правио цртеже делова, а сада их
спроводи у дело. Каже да је у овој
радионици динамичније и да се

стално нешто ново дешава, па му
таква радна атмосфера прија, јер
никада не може бити досадно.

Екипа нам је објаснила
да припрема материјала
подразумева обележавање
и мерење, аутогено сечење,
сечење хидрауличним маказама,
савијање лима, заваривање

електро и CO₂ апаратима,
брушење и друго. Жене су на
свим пословима ангажоване
„барабар“ са својим колегама
јачег пола. Одавде све креће,
а мајстори понекад и прискачу
у помоћ колегама из Погона за
производњу, уколико имају много
посла и не могу да постигну.

27. јул 2006.

ИЗДВОЈЕНА ПРЕДУЗЕЋА

КОЛУБАРА • 9

У посети „женском“ одељењу Службе припреме
материјала Погона за ремонт „Колубара-Метала“ д.о.о.

Модерне Пепељуге

Тек што је претходни
број „Колубаре“ изашао
из штампе, број теле-
фона наше редакције
окренуо је Миле Пау-
новић, шеф Службе
оперативне припреме
„Колубара-Метала“
д.о.о. Приметно је да је
у оквиру приче о „Колу-
бара-Преради“ забеле-
жен рад жене заваривача.
Како рече, код њих
у „Ремонту“ такав слу-
чај је као „добар дан“.

Ми смо кренули по
позиву...
У Погону за ремонт
„Колубара-Метала“
д.о.о. на самом крају пу-
та кроз погон „Ремон-
та“ налази се радионица

У првој смени зате-
кли смо Радмилу Ива-
новић, заваривача, 19
година стажа. Живи у
Петки. Каже да нема
шта да крије, тешко је.
Физички посао не пада
лако, али избора нема.
Ипак, колеге помажу, а
руководиоци имају пуно
разумевња. Супруг та-
кође ради у „Металу“,
сличне послове.

Радмила искрено ка-
же да није свесдно ви-
дети колегинице из дру-
гих делова предузећа
које максимум радних
достигнућа постижу у
кувану кафе и купови-
ни доручка.
- Замислите како ми

најбоље да сам у произ-
водњи, сигурније је. Мој
супруг ради у Служби
финансија, па ме стари-
је колеге обучавају како
да, по повратку кући,
одморим уз новине док
чекам да он обави кућне
послове.

Радмила Ивановић,
Билана Милошевић,
Весна Живановић и Ве-
сна Петровић истичу да
не би радо ишле на те-
рен, на коп. Мисле да би
тамо било још теже.
Није им јасно зашто их
не зову на систематске
прегледе? Као жене да,
као раднице у специ-
фичним условима рада -
не. Селети у канцелари-

Жене из Припреме материјала: И поред напор-
ног посла, осмех је увек присутан

ће ипак све бити друга-
чије када неко буде
вреднио рад.

Зоран Марковић је у
неколико наврата поку-
шао да придобије сагла-
сност надлежних да се

„Колубара-Метала“ за-
послено ј 16 аутоге-
них заваривача, ко-
ји су у 2005. години
утрошили 6.900 ки-
лограма кисеоника,
док је у „женском“

Сафет Еминовић

Дејан Бугарчић је предрадник у радионици. Од почетка свог стажа је овде и рекло би се да посао „зна у душу“. Прича да је екипа некада радила само сечење и припрему материјала, али се временом обим посла увећавао. Када је почињао, каже да је запослених било више. Од свих мајстора траже се брзина и прецизност, па се Дејан потрудио да и у слободно време вежба те вештине. Наиме, како би својој супрузи уштедео време и труд око прављења зимнице и сокова, прави прехранбене машине које сам „конструише“ – попут блендера, мешача за ајвар, крчкалице за орахе и лешник.

– Мало је жена у Производњи које раде ово што ми радимо – поделила је са нама Радмила Ивановић из Петке, заваривач са скоро 40 година искуства у раду.

Ове жене су посебна врста жена – не одмарају и немају времена за дремку када дођу с посла. Иако је у радионици физички тешко, пуно посла чека и код куће.

С тиме се слаже и Весна Пантелић из Вреоца, која ради само у првој смени, а код куће има две ћеркице, једну од 12 година, а другу од пет. Каже да је као и друге мајке у слободно време посвећена својој деци, домаћим задацима и кућним пословима.

Упознали смо и њену колегиницу Биљану Милошевић – машинбраварку која живи у Рожанцима у општини Барајево.

У тексту од пре 15 година за њу је написано да је колегинице зову „жена змај“ и да, када она предузме иницијативу, бункер багера зачас буде готов.

Биљана је почела да ради убрзо након средње школе, са непуних 20 година. Присећајући се првог радног дана испричала нам је да је, када јој је шеф рекао где је распоређена, почела да плаче. Иако уплашена од онога што је чека, морала је да се уклопи, па је прихватила своје радно окружење и прилагодила се. Данас, ближи се крају свог радног века и радује се томе што ће у пензији имати више времена за својих четворо унучића.

Александар Крстић из Бистрице има 16 година стажа, али не жели да призна да је искусан мајстор. Пословођа га хвали, каже да је скроман и да је изузетан у свом домену „аутогенца“ – изводи радове који су на материјалу већ припремљени и исцртани и реже га, што на неким дебљим материјалима изгледа уметнички.

Један од његових искуснијих колега, Сафет Еминовић, у овој радионици је већ 36 година, мада је одређено време био и возач и радио у монтажној групи. Има две ћерке и унука. У слободно време углавном одржава своју

баштицу и одмара. Посао је учио од старијих колега, искусних мајстора. Сада је он један од тих који преносе мајсторлук млађим колегама, а најмлађи међу њима је Ален Рушнов, који живи у Бурову и по вокацији је ауто-лимар. Он је годинама правио намештај по мери док се није запослио у „Металу“ и каже да је овде много задовољнији и условима и колективом. Радио је у обе смене и све их је упознао. Сада ради браварске послове, а намештај прави у слободно време, као хоби, да не заборави занат.

Сви у радионици се слажу да би ваљало да је више млађих да се науче овом послу. Имали су среће да им је бар Ален дошао јер кажу да има праву ту „мајсторску вијугу“ – таленат за мајсторске послове: способност да са мало речи посао са техничког цртежа спроведе у дело.

М. Пауновић

Недељно око 25 налога

Питали смо наше саговорнике која је мерна јединица њиховог рада и сазнали да не раде на килограме или метре материјала који свакодневно пролазе кроз њихове руке. Учинак им је мерљив на сат и стандард је да током недеље реализују око 25 налога. Делује да се лепо слажу и да добро функционишу. Већина њих ради више од 30 година заједно и саживели су се једни са другима.

Биљана Милошевић

Савршени уникати природе

■ Алена Здравковић

Од поклона барона Хердера, као потпоре развоја геологије у Србији, традицијом прикупљања дошло се до 5.000 примерака из земље и света. Развојем науке и даље се открива један нови свет у већ познатом

■ Збирка минерала из Трепче донирана 2018. године као заоставштина професора Реџића

Право национално благо и један мали део светске баштине чува Збирка минерала и стена Рударско-геолошког факултета у Београду. Примерци из Србије и света плене вредношћу, реткошћу, старошћу или лепотом. Колекција је формирана паралелно с почетком развоја геологије као науке у Србији, па је због могућности испитивања, историјске и културне вредности њен значај непроцењив.

– Збирка садржи око 5.000 примерака минерала и стена. Много је примерака који су једна иста минерална врста, али узорци потичу са различитих локалитета. То је важно за универзитетску колекцију да бисмо две исте минералне врсте, које су настале у различитим термодинамичким условима, могли да испитујемо и упоређујемо. До

Језик као путоказ

Међу минералима пронађеним у Србији потврђен минералoшки статус до данас имају таковит (Таково), студеницит (Студеница) и јадарит (Јадар).

Хердер је са собом у Фрајберг на испитивање понео и примерак минерала пронађен код планине Жељин, који је по кнезу Милошу назван милошин. Међутим, он није признат као посебна минерална врста пошто је варијетет минерала из групе глина.

Авалит, такође варијетет глине, нема званично потврђен статус.

данас је откривено 4.500–5.000 различитих минералних врста и стално се откривају нове захваљујући развоју технологије и прецизних метода за одређивање позиције елемената у структури. Имамо 500 различитих врста, што је око десет одсто свих врста пронађених у свету – казала је др Алена Здравковић, кустоскиња Збирке минерала и стена Рударско-геолошког факултета у Београду, додајући да се многи узорци на неким локалитетима више не могу наћи углавном због антропогеног утицаја.

Почеци прикупљања стена и минерала у Србији везују се за владавину кнеза Милоша Обреновића, који је покретањем рударства желео да индустријски развије земљу. На његов позив у Србију је 1835. године дошао Сигмунд Аугуст Волфганг фон Хердер, врхунски рударски инжењер из Саксоније. Током истраживачког путовања барон Хердер је прикупљао узорке руда, стена и минерала и корисним саветима подстицао развој ове привредне гране.

Када је дошао у Србију, Хердер је кнезу на поклон донео збирку од 500 примерака минерала из целог света. Пут чувања те полуприватне колекције иде од крагујевачког Коначића преко Министарства финансија, Лицеја и Велике школе до Универзитета у Београду. Од Хердерове збирке, најстарије у Србији, до данас су у Збирци минерала и стена сачувана 254 примерка, што је одлично с обзиром на ратове и селидбе. Збирку су користили, ширили је и о њој бринули професори геологије Јосиф Панчић, Јован Жујовић, Сава Урошевић и други.

Упоредо са Хердеровим доласком расло је интересовање за прикупљање „рудног камења“. Панчић је први на Лицеју предавао минералогiju са геогнозијом. Он је своје лицејце водио на обавезан вид практичне наставе. Сачувани су и Панчићеве записи о паду метеорита у околини Сокобање 1877. године. Збирка минералoшког кабинета Велике школе садржала је стене и минерале са подручја Србије, али и инструменте. Први микроскоп је донесен из Париза 1880. године. Тих година почињу права проучавања

Минерална свакодневица

Многи минерали користе се у свакодневном животу, почевши од соли, односно халита. У паस्ताма за зубе је флуор из минерала флуорита. За пирсинг се користе минерали рутила да би се добио антиалергијски метал. Савремена технологија препознаје минерале као важан извор елемената, па се тако индијум, добијен из сфалерита, употребљава код екрана осетљивих на додир. Литијум се користи за прављење батерија изузетне снаге и малих димензија, те је због тога идеалан за пејсмејкере, мобилне телефоне, камере, лаптопове и сатове. Многи сликари су у прошлости користили минералне пигменте и умирали јер се није знало да су неки штетни, попут арсенских или живиних минерала. Данас се употребљавају карбонати бабра. Они су плаве или зелене боје и тонова између њих. Такође, користе се и окери, односно хидроксиди гвожђа.

минерала и стена на подручју Србије, а направљена је прва геолошка карта.

Поставка се деценијама богатила приливом материјала са терена и добијањем поклона од стране музеја, института и различитих институција, али и дародаваца. Професори РГФ-а често су остављали узорке које су сакупљали на терену или их добијали у разменама са иностраним колегама.

– Многи минерали нису отпорни у природи, а њихова отпорност је дискутабилна и у делимично контролисаним условима. Имамо примерке који су прилично деградирани јер је дошло до распадања и стварања секундарних минерала. Углавном је реч о примерцима из Трепче који садрже сулфиде гвожђа, олова и цинка. Због реакције сулфида гвожђа (пиротина) са влагом из ваздуха ствара се сумпорна киселина која нагриза узорке и убрзава распадање осталих сулфида. То је велики проблем у свим колекцијама и тренутно не постоји начин да се тај процес спречи, једино га можемо успорити водећи рачуна о температури и влажности ваздуха. На другој страни, развој науке и модерних инструменталних метода, савремених спектроскопских, електронских микроскопа и померање могућности детекције различитих елемената утичу на откривање једног новог света у већ познатим минералима – објаснила је Алена Здравковић, напомињући да се границе сазнања стално померају.

Збирка минерала и стена налази се у згради Хемијског факултета у Београду. Базу данашње поставке чини поклон-збирка рударског института из Санкт Петербурга. Када је крајем 19. века стигла, имала је 1.480 примерака минерала, а међу њима три метеорита и грумен модел злата, који се и данас чува. Опточен златним листићима, овај гипсани модел представља оригинални грумен злата од 36 килограма који је пронађен у подножју Урала.

Део изложбеног простора

Такође, значајан је дар маркиза Де Мора, колекционара који је Великој школи поклонио 30 примерака метеорита. Осим тога, племић је у својој колекцији имао комаде сокобањског и јеличког метеорита.

Изузетан је и примерак берила, највећег кристала у средњој и југоисточној Европи. Пронађен је на Церу 1898. године. Берили са Цера нису задовољавајући за јувелирске потребе, али постоје примерци с делимично прозачним масама и плавом бојом, те се сврставају у полуаквамарине.

Данашњу колекцију обогаћује заоставштина професора Богољуба Рецића с минералима из Трепче, чувеног олово-цинканог лежишта са више од 60 различитих врста препознатљивих и у светским музејима. Важна је збирка Душана Симића од четрдесетак брушених сафира, рубина, рутила и другог драгог камења, као и Дарка Штурмана с азурином и малахитом из Аризоне и аурикалцитом и вулфенитом из

Мексика. Лепотом се издвајају хијалофани из Бусоваче, босанскохерцеговачког локалитета карактеристичног по фино развијеним и изузетно чистим примерцима. У витринама је и мањи број фосила, односно организама који су након фосилизације постали минералног састава. Такав је „амонитико росо“, кречњак са фосилима амонита, праисторијских пужева предатора који су могли да нарасту од два до три метра. Овај розе кречњак пронађен је у Сиројојну.

Иако је изложбени простор отворен за грађанство, мало људи зна за поставку. Посетиоце најчешће привлаче боја, сјај и провидност. Неретко су одушевљени. Др Здравковић истиче да свако реагује из своје струке. Визуелни уметници се најчешће питају како је природа направила тако живе боје. Долазе студенти других факултета и ученици. Посебно су занимљиве реакције деце предшколског узраста.

У централну збирку РГФ-а, такође у згради Хемијског факултета, доносе се материјали са терена и складиште потпорни узорци који су основа постдипломских радова. Минерали у учионицама не садрже податак о локалитету проналаска, али су важни јер генерације студената на њима вежбају препознавање, троше их и оштећују испитујући боју огреба и упоређујући им тврдине. Факултет има и значајну палеонтолошку колекцију, која се налази у згради Економског факултета.

– Што примерке чешће додирујем, померам, окрећем и припремам за различите изложбе, схватам колико су јединствени и колико природа не воли понављање. Све је толико уникатно и савршено да бисте један примерак из ове збирке, било који, данима могли да посматрате и не би вам било досадно, посебно што они заиста имају своју енергију. Веома је леп осећај – додала је Алена Здравковић.

Део Српске збирке Минералогског кабинета Велике школе

М. Караџић

За девојку која је играла у фудбалској репрезентацији, добровољно служила војску и радила као гардиста, ни на коповима не постоји препрека

Да би дошла до свог радног места, тридесетогодишња Милица Ивковић, руковалац погонске станице Ц9 на Пољу „Д“, мора да пређе деоницу пута ходајући кроз тепих од угљене прашине, а затим да се стрмим степеништем, спретно и окретно поред машина, попне до своје станице. Све то док транспортер пун угља на БТС систему прави заглашујућу буку, а од повећаних вибрација све се тресе, па придошлице лако губе равнотежу. У таквом окружењу последње четири и по године, раме уз раме са колегама, ради Милица, један од најмлађих женских руковаца погонске станице у „Колубари“.

У скученом простору кабине, не већој од три квадрата, одмах смо схватили колико насмејано лице младе жене, дугих негованих ноктију, у радном оделу и са шлемом на глави, оплемењује сурову слику која је окружује.

– Цео живот су ме привлачила „мушка“ занимања. Завршила сам Техничку школу у Лазаревцу, рударски смер, трећи степен. Упоредо сам тренирала фудбал 15 година, играла за репрезентацију Србије две године, али сам због повреде и операције одустала од спортске каријере. Чекајући посао у струци, добровољно сам служила војску и две године радила као гардиста на Топчидеру, када се указала прилика да пређем у „Колубару“ коју сам одмах искористила. Иако мој отац ради на истом радном месту у Сувој сепарацији, никада нисам била на станици, али сам из његовог искуства знала шта ме чека – почиње своју причу ова необична девојка, која у Миросалцима живи са родитељима и бабом, а има и сестру која је удата.

Након завршеног

Изабрала рударску „униформу“

приправничког стажа радила је на погонским станицама Ц10 и Ц9 где је, каже, лако савладала овај посао јер је имала искусне старије колегинице које су имале стрпљења да пренесу знање. У томе се посебно истакла колегиница Весна Равић, којој је веома захвална.

– Овај посао много обавезује јер осам сати у смени пратим рад станице, надгледам кретање траке и одговорна сам за оно што се дешава на станици и око ње, за исправност и функционисање транспортера и, још важније, безбедност људи и објекта.

Уколико дође до потешкоћа обавештавам диспечера који одмах пошаље надлежне службе да реагују, тако да током читавог радног времена пажња и концентрација морају да буду на изузетно високом нивоу – говори Милица, моментално реагујући на звоно телефона.

Испричала нам је да јој, као и њеним колегама, радни дан почиње примопредајом смене, након чега обиђе станицу и преконтролише да се није померила или поцепала трака, откачила ролна, извукла сајла.

– У летњем периоду, због

високих температура и угљене прашине трака може да се запали, па морам да будем спремна да одмах реагујем, обавестим диспечера, а некад и сама употребим апарат за гашење пожара. Када у зимском периоду дође до проклизавања траке, онда лопатом бацам ризлу на траку да би се оспособила за рад. Ако наиђе велика буса може доћи до заглављивања бункера, па да се угљан не би просуо заједно са колегом браваром извлачим тај материјал – објашњава Милица, за коју су прашина, бука и јаке вибрације уобичајена појава.

На наше питање да ли као припадница нежнијег пола некада тражи помоћ колега, одговорила је да јој, иако већину послова ради сама, велико поштовање и поверење колега пуно значи.

– Они одлично знају колико је овај посао захтеван и кад год треба изађу у сусрет мени, као и свима другима – каже Милица.

Интересовало нас је и да ли јој тешко пада то што ради сама, и по сменама. Наша саговорница уз широк осмех каже да јој од свега најтеже пада прва, јер мора да устане у 5.20, и да највише воли трећу смену.

– Морам да одржим концентрацију током целе ноћи, што није лако, посебно пред зору када умор од неспавања притиска, али се човек временом навикне. Не бих волела да радим у канцеларији, јер је ово радно окружење динамично, уз све ризике и одговорност коју посао подразумева. Често и паузу од пола сата искористим да лопатом очистим прашину и угљан који падне са траке, као и корито на повратном бубњу, јер он увек мора да буде чист – каже на крају Милица којој ништа није тешко. Чини се да не постоји ниједан проблем са којим на свом радном месту не може да се избори.

Т. Симић

На пријему

Милица је 6. августа, као представница једне од најтежих професија, била на пријему организованом поводом Дана рудара у Председништву Србије, заједно са још седам колегиница, руковаца на осталим погонским станицама Поља „Д“.

Збратимљене
општине после
вишедеценијске
паузе поново
успоставиле сарадњу

Делегација из Трбовља у посети Лазаревцу

Крајем септембра трочлана делегација општине Трбовље из Словеније, предвођена градоначелницом Јасном Габрич, боравила је у тродневној посети општини Лазаревац. У оквиру посете која је уприличена с циљем да се обнови и унапреди сарадња две локалне самоуправе, организован је и обилазак површинских копова Рударског басена „Колубара“.

Делегацију је са својим сарадницима угостио председник Градске општине Бојан Стевић. Домаћини су се потрудили да гостима у најлепшем светлу представе Лазаревац, са којим је поменути словеначки град братске односе успоставио поново након вишедеценијске паузе. Чланови делегације су, уз градоначелницу, биле начелница

■ Гости из Словеније на видиковцу „Тамнава-Западног поља“

Општинске управе Трбовље Маја Хвала и директорка Завода за спорт и омладину Трбовља Валентина Мољк. Гошћама су представљени сви важнији пројекти чија реализација је тренутно у току на територији општине Лазаревац, као и они који су недавно завршени.

Последњег дана посете у просторијама ГО Лазаревац одржан је кратак састанак

којем су присуствовали и директори важнијих лазаревачких установа, што је била прилика да се договоре за наставак сарадње две општине. Констатовано је да су размена ученика и културних и спортских садржаја најбољи начини међусобне сарадње збратимљених општина чији становници имају сличне потребе и заједничку тежњу да

унапреде свакодневни живот у својој средини.

На крају овог састанка градоначелница Трбовља и председник ГО Лазаревац сагласили су се да ће успешна међусобна сарадња бити настављена током наредне године, пре свега у области спорта и културе.

М. П.

Симбол пријатељства

Део обиласка била је и посета Споменику изгнанику, који је подигнут у знак захвалности Лазаревчанима који су примили избегле Словенце током Другог светског рата. Споменик је откривен 1975. године, а обновљен октобра 2019. године и налази се у центру града, у близини Храма Светог великомученика Димитрија и Ловачког дома.

■ Месец дана дружења са делима Миодрага Живковића

Дуг пут вајара и професора

Почетак ове јесени на културној сцени Лазаревца обележила је ретроспективна изложба под називом „Скулптор“, знаменитог српског вајара Миодрага Живковића. Његова дела, међу којима су и одливци најпознатијих споменика, била су изложена скоро месец дана у Модерној галерији и привукла су велику пажњу наших суграђана.

Скулптор, рођен у Лесковцу Колубарском поред Лазаревца 1928. године, обележио је својим уметничким и педагошким радом деценије културног живота бивше Југославије и света.

Аутор Споменика стрељаним ђацима у Крагујевцу са којим је започела његова уметничка каријера, Споменика битке на Сутјесци на Тјентишту, спомен-обележја на брду Кадињача изнад Ужица и многих других, свој траг је оставио

и у Лазаревцу скулпторском композицијом у ентеријеру и на фасади Дома културе, данашњег Центра за културу.

У предговору каталога за ову изложбу вајар Драган Раденовић подсећа на Живковићев циљ да

његова дела стоје у природи или у урбаним отвореним просторима како би била у сталном контакту са људима.

– Зато се није залагао да организује бројне самосталне изложбе, мада је много пута

излагао на групним изложбама. Подједнако се интересовао и био успешан истражујући фигуралну и апстрактну форму – написао је Раденовић.

Професор Миодраг Живковић је био члан Српске академије уметности архитектуре. Један је од најзначајнијих стваралаца у југословенској и српској уметности скулптуре после Другог светског рата. Био је дугогодишњи педагог, а најдубљи печат у тој сфери оставио је као професор на Факултету примењених уметности у Београду, где је новинама у техничкој и технолошкој пракси стварања монументалних дела великих димензија, признат као претеча синтезе архитектуре и скулптуре.

Миодраг Живковић преминуо је 2020. године у Београду.

М. Димитријевић

Тренинг за главу и прсте

Од тога колико добро промишљамо своје кораке, зависи какве ће бити последице – животна је лекција којој се млади полазници уче кроз игру

Кроз шаховски клуб „Колубара“, који данас окупља двадестак надарених чланова различитих узраста, прошле су бројне генерације играча. Највећи траг оставио је ФИДЕ мајстор Раденко Кокановић, који је у аналима шаховске историје града остао забележен као велики играч, организатор бројних турнира и успешан шаховски тренер.

Клуб „Колубара“ у моменту оснивања добио је име „Дуле Караклајић“, а забележено је да је основан као спортски клуб грађана Лазаревца и радника Рударско-енергетског комбината. Кокановић, у чију част се већ традиционално одржава меморијални турнир, био је и оснивач колубарине школе шаха, која пре тога никада није постојала у нашем граду, а изнедрила је неколико успешних играча. Данас је води тренутно најуспешнији лазаревачки шахиста и виши спортски тренер из области шаха Драшко Читаковић, мајсторски кандидат.

У просторије клуба, које се налазе у „старој“ хали Спортско-рекреативног центра „Колубара“, свратили смо једног кишног поподнева, након што је завршена серија викенд турнира заокружена меморијалним такмичењем које је привукло велико интересовање љубитеља шаха. Стекли смо утисак да је реч о лепом дружењу заљубљеника у спорт који окупља све узрасте – децу од шест година, старије првотимце, па чак и њихове родитеље који уживају у партијама.

Најмлађи полазници уживају у игри

Сазнали смо да ову дисциплину већина полазника школе научи у раном детињству, уз деке и баке који су некада своје слободно време прекраћивали управо шахом. Неретко се дешава и да се дете сретне са сценом шаховског надметања у филмовима или цртаћима, па изрази жељу да је и само савлада. Тако је било у случају шестогодишње Ксеније Недељковић, једне од најмлађих полазница, која је пожелела да буде део ове школице гледајући „Машу и меду“, руски популарни цртани филм.

Најмоћнија фигура на табли је женског пола, али у овој дисциплини примат чини се, неправедно, имају мушкарци. На такмичењима је и даље више играча, док је конкуренција међу женама знатно мања. Међу двадестак деце колико броји школа шаха у Лазаревцу, осим Ксеније, ту је и Лана Виденовић, која је освојила

шесто место на републичком такмичењу девојчица првог разреда. Она је шах научила од баке која је као млада пионирка играла против велемајстора у некадашњој СФРЈ. Од дечака, најзапаженије резултате на државним такмичењима остварили су Лазар Живановић, који је освојио четврто место на државном такмичењу у категорији петог разреда и Давид Јовановић освојивши пето место у истој категорији.

М. Пауновић

Велемајстори

Драшко Читаковић захвалио је Рударском басену „Колубара“ уз чију помоћ је одржан турнир, на коме су били и велемајстори Стефан Ђурић, Горан Чубрилов, Бошко Абрамовић и Бојан Пикунла.

Спремни за ванредне ситуације

У склопу припрема за одржавање међународне вежбе „Систем 2021“, која ће бити одржана у Лозници, у Вреоцима је 11. октобра изведена вежба републичке јединице за збрињавање Сектора за ванредне ситуације МУП-а Републике Србије.

Јединица која је спровела вежбу састављена је од припадника са територије наше општине и оспособљена је да у случају ванредног догађаја може да формира привремено насеље за збрињавање 260 особа.

Р. К.

■ Млађе селекције Кошаркашког клуба „Колубара“

■ Млађи пионири са тренером Жарком Симићем

ТИМСКИМ РАДОМ ДО ЦИЉА

Кошаркашки клуб „Колубара Ла 2003“ ове године слави јубиларних 50 година постојања и успешно се такмичи у Кошаркашкој лиги Србије, а о томе да се мисли и о будућности сведочи то што и млади нараштаји овог клуба нижу успехе у својим такмичарским лигама. О добрим резултатима млађих селекција, професионалном приступу и идејама које преносе на младе кошаркаше, раду школе кошарке и осталим плановима за ову сезону разговарали смо са директором клуба Ђорђем Петровићем и тренером Жарком Симићем.

– Жеља нам је да деци пружимо добре услове за рад. То пре свега значи да обезбедимо квалитетан и стручан тим људи који ће их кроз обуку и тренинге учити тимском раду, развијати у њима осећај припадности групи и жељу да се заједно дође до циља – рекао је Петровић, који је пре годину дана са доста амбиција преузео место спортског директора клуба.

Тренутно у млађим селекцијама „Колубаре“ око 120 младих кошаркаша различитог узраста тренира четири пута недељно и резултати не изостају. У оквиру школе кошарке, са најмлађим дечама од 2011. до 2015. годишта ради тренер Миљан Вујадиновић. Тренер млађих пионира је Жарко Симић и ради са узрастом 2009. до 2011. годишта, док пионирску селекцију води Никола Симић, који је и капитен првог тима „Колубаре“, а то су играчи 2007. и

2008. годиште. Ђорђе Петровић је задужен за генерације 2005. и 2006. годиште, или кадетску селекцију, а јуниорски тим успешно предводи Дејан Јефтић.

Све селекције ће се у овој сезони такмичити у квалитетној лиги, с тим да је за пионире и кадете обезбеђена још једна регионална лига. Тако ће сви дечаци имати прилику да под обручима покажу своје квалитете.

Спортски директор клуба истиче да је рад са млађим селекцијама тренутно приоритет и да је задатак свих у клубу да обезбеде што боље услове и омогуће још додатних термина у школама и салама Спортско-рекреативног центра „Колубара“.

– Веома сам задовољан радом млађих селекција и трудимо се да са свима радимо најбоље што знамо, а са најперспективнијим дечама радићемо и индивидуалне тренинге. Треба их научити да пораза у животу нема, да сваки изгубљени меч може само да јача и подстиче снагу тима да иде напред и буде још бољи. Предаја и одустајање од циља су једини порази у животу, а спорт не признаје ни предају, ни одустајање – каже Петровић.

Најуспешнија селекција у претходној сезони били су млађи пионири, који су и веома талентована генерација. Ту су и полазници школе кошарке који су имали веома квалитетне турнире у Београду, Јагодини, Ваљеву, као и бројне пријатељске утакмице на којима је ова генерација остварила веома запажене резултате.

Тренер Жарко Симић, који је у једном периоду предводио и први тим „Колубаре“, наглашава да се доласком Ђорђа Петровића на место спортског директора много тога променило у организацији рада клуба.

– Проналажење адекватних термина је кључни проблем свих клубова, не само кошаркашког у нашем граду. Ђорђе је успео да се избори за доста додатних термина и тако олакша рад нама тренерима, а самим тим отвара се могућност да се још више дечака прикључи клубу – рекао је Симић и додао да имају одличну сарадњу са другим клубовима и велику подршку општине Лазаревац, као и Рударског басена „Колубара“.

Тренери млађих селекција се слажу да су прерани одласци деце у већу средину, често одмах након завршене основне школе, а после средње сигурно, проблем за спортске клубове у малим градовима.

– Трудимо се да овако талентоване генерације не изгубимо, да их усмеримо на пут ка нашем првом тиму. Организовали смо и припреме за неке селекције, ту су и спортска дружења, разни излети, у оквиру којих активно радимо на стварању тог спортског духа. Ипак, ако неко жели да промени средину, увек сам спреман да помогнем – рекао нам је Петровић, који је своју кошаркашку каријеру након средње школе наставио у Француској и после 17 година поново дошао у матични клуб, али у другој улози.

Т. Крупниковић

■ Кадети са тренером Ђорђем Петровићем

ПОЛА ВЕКА ПОСТОЈАЊА

Кошаркашки клуб „Колубара“ званично је започео своју историју оснивачком скупштином одржаном 8. маја 1971. године. Том приликом изабран је Управни одбор од 11 чланова, а за председника тадашњег клуба постављен је Милан Дејановић, радник Погона за ремонт и одржавање. Прву утакмицу кошаркаши „Колубаре“ одиграли су на асфалтном терену крај Техничке школе „Колубара“ пре 50 година против екипе из Пожаревца.

Одређени лигнитом

Привукла ме структура „Колубаре“ и могућност да пратим њен историјски развој и значај. Током истраживања схватите да се ништа не може посматрати изоловано – каже историчарка Кристина Бијелић

Кристина Бијелић

„Јунковац“, пошто је радила до средине седамдесетих година, и Пољу „А“, Пољу „Б“ и Пољу Д“, површинским коповима који су отворани педесетих, односно шездесетих година. У другом делу рада Кристина је обрадила радничко самоуправљање и карактеристике социјалистичког друштва на примеру услова живота и рада рудара. Предмет проучавања су и активности омладине, као и гости басена пошто се из посета функционера закључује колико је басен значајан за социјалистичку Југославију. Спајањем ових целина добијена је структура басена, срж перспективног развоја, што треба посматрати кроз историјски процес и ток.

– Историчари обично проучавају друштвену историју, дипломатију и политику, ретко се баве привредом, а и нема много литературе. Док у политици нема идеалног и ништа није црно-бело, у привреди је другачије. Чињеница је да су рудари „Колубаре“ 1990. године ископали 30 милиона тона угља. То је чврст доказ и зато сам се определила за проучавање привреде. Привукла ме структура „Колубаре“ и могућност да пратим њен историјски развој и значај у електропривреди Србије. Током истраживања схватите колико је све међусобно повезано и да се ништа не може посматрати изоловано, као и да је друштво, у целини, изузетно хетерогено – објаснила је Кристина Бијелић, додајући да је желела да испита шта стоји иза чувене реченице да Лазаревац не би био исти без „Колубаре“.

Рад је углавном ослоњен на архивску грађу и релевантну периодику. Истраживање је више засновано на изворима, мање на литератури. Најважније документарне изворе чини необјављена грађа историјских архива Београда и Југославије. Грађа највећим делом сабира извештаје радничких савета, записнике са скупштина среског народног одбора, преписке, белешке, решења

о експропријацији и спискове зајмова. Студентикињи је током рада веома значајно и лист „Колубара“, као и то што га је Библиотека „Димитрије Туцовић“ дигитализовала.

Кристина Бијелић се за историју заинтересовала у Гимназији у Лазаревцу. Посвећеним приступом послужила је утицала професорка историје Мирјана Станишић. Након прве године студија сигурна је била у свој избор. Тренутни рад у основним школама „Војислав Вока Савић“ у Лазаревцу и „Свети Сава“ у Великим Црљенима види као неопходну фазу на професионалном путу.

– Просвета јесте напорна и захтевна, али и лепа. Важно је заузети исправан став. Велику одговорност тог позива не схватам као оптерећење. Да сам полазила из перспективе незадовољства, не бих радила, а важно је да смо задовољни послом. Новац, наравно, много значи, али треба направити баланс између материјалног и личних жеља – истакла је Кристина.

Млада научница тренутно пише чланке о „Колубари“. Планира да упише докторске студије, а тек ће да одлучи да ли ће примат имати рударство у старој Југославији, „Колубара“ или компаративни приступ колубарском и костолачком басену. Жеља јој је да објављује стручне радове, пише књиге и да једног дана ради на једном од института.

М. Караџић

Као економски најважније природно богатство колубарског краја, угаљ је у многоме одредио привредни развој Лазареваца и околине. То је Лазаревчанку Кристину Бијелић подстакло да привредно-економска и друштвено-политичка збивања у Југославији сагледа у свом мастер раду управо на примеру Рударског басена „Колубара“. Тежиште је на периоду од 1960. до 1964. године јер је послератна обнова сиромашне земље кренула бржим темпом управо тих година. Рад је одбрањен на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду.

Басен је у раду представљен кроз две целине. Прву чини сам развој од јама преко површинске експлоатације до погона за прераду угља, Термоелектране „Колубара“ у Великим Црљенима и транспорта. Фокус је на јами

Захвалност

На помоћи, сарадњи, указаном поверењу, контактима и сугестијама Кристина захваљује најпре проф. др Љубодрагу Димићу, свом ментору. Захвалност потом упућује Бојану Стевићу, председнику Градске општине Лазаревац, директорима и колективима основних школа „Свети Сава“ и „Војислав Вока Савић“ и најближима.

Кантина у Сушари

Како се државно преламало кроз локално Кристина је показала и на примеру кантине у Сушари. Након отварања 1960. године, радници нису више по погонима носили торбике с једноличним оброцима које би јели у нехигијенским условима. Због додатних obroka и приступачних цена побољшана је физичка способност радника, а последично услови рада и животни стандард.

/// Фото: Александар Рашин

CIP – Каталогизација у публикацији
 Народна библиотека Србије, Београд 658(497.11)(085.3)
ЕЛЕКТРОПРИВРЕДА Србије Енергија Колубара ЕПС Енергија Колубара / главни и одговорни уредник Ана Павловић. -
 2017, бр. 1 (нов.) - . - Лазаревац : Електропривреда Србије, 2017- (Инђија : Komazes comp). - 30 cm
 Месечно. - Је наставак: Колубара (Лазаревац) = ISSN 1451-2890
 ISSN 2560-5143 = ЕПС Енергија Колубара
 COBISS.SR-ID 250299404

